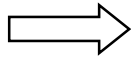
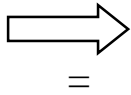

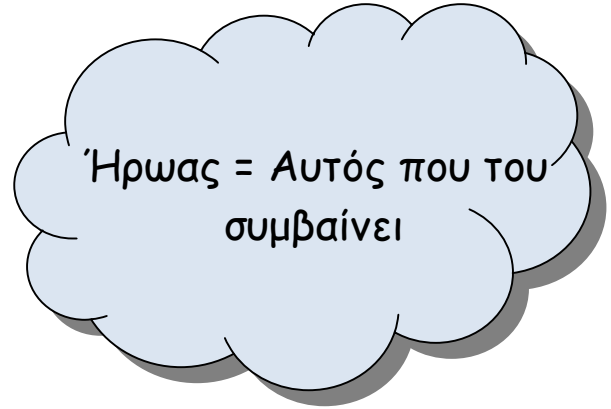
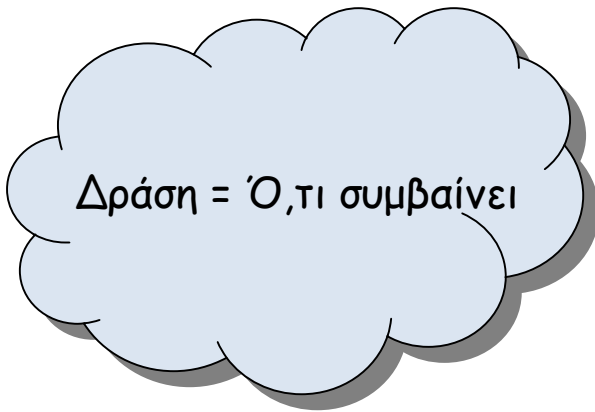
ΣΕΝΑΡΙΟ

1. Ορισμός

- ✓ Ό,τι είναι και στη γραμματική το ουσιαστικό, δηλ, μιλάει για ένα πρόσωπο που, μέσα σε ένα καθορισμένο χώρο δρα ή υφίσταται καταστάσεις.
- ✓ Ιστορία ειπωμένη με εικόνες. Άρα, το σενάριο οπτικοποιεί κάποια ιστορία / μύθο
- ✓ Η ιστορία / μύθος έχει αρχή - μέση - τέλος.
- ✓ Οι διάλογοι προωθούν τη δράση, έχουν αμεσότητα.
- ✓ Δεν ταυτίζεται με τη λογοτεχνικότητα, διότι προέχει η δημιουργικότητα.
- ✓ Δεν είναι λογοτεχνικό είδος (παρ' ότι έχει κοινούς αφηγηματικούς κώδικες) ούτε κινηματογράφος (γιατί δεν μεταχειρίζεται αυτούσια τα εκφραστικά κινηματογραφικά μέσα). Είναι ένα ιδιαίτερο είδος (*sui generis*), το οποίο διηγείται λογοτεχνικά μια ιστορία με γραπτά κινηματογραφικά εκφραστικά μέσα. Ή καλύτερα...
- ✓ Είναι ένα κινηματογραφικό εργαλείο που δίνει τη δομή του μελλοντικού έργου σε γραπτή λογοτεχνική μορφή. Ή
- ✓ Είναι ένα λεπτομερές σχέδιο της μελλοντικής δομής του κινηματογραφικού έργου.
- ✓ Οφείλει την έμπνευση του: σε μια πρωτότυπη ιδέα, σε ένα λογοτέχνημα, σε ένα ποιητικό έργο, σε ένα θεατρικό έργο, σε ένα έργο εικαστικής τέχνης, σε ένα μουσικό έργο, σε μία επιστημονική ή φιλοσοφική θεωρία, σε ένα άλλο κινηματογραφικό έργο.

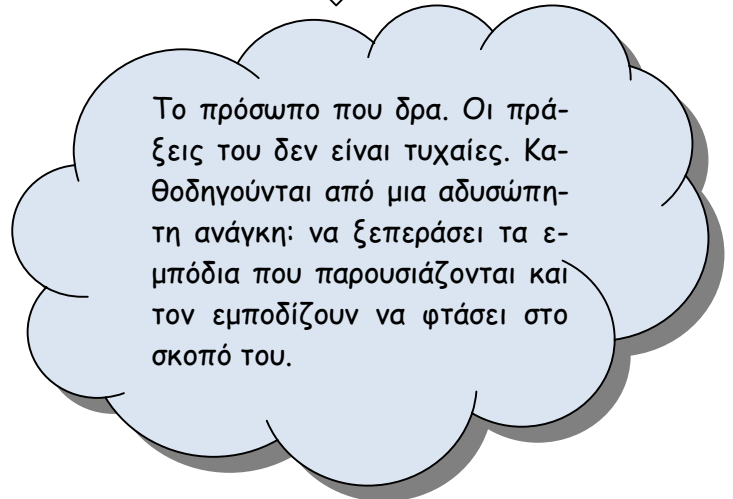
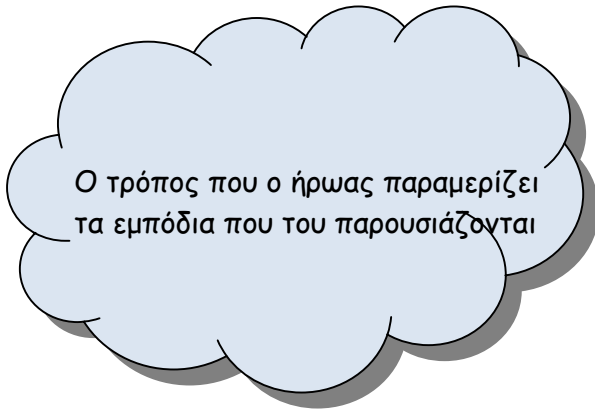
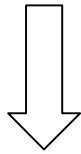

μ

μ

μ

Η **ταυτότητα** των ηρώων προκύπτει από τις πράξεις και όχι τα λόγια τους, από τη συμπεριφορά και τη στάση ζωής (πώς δηλ. αντιλαμβάνονται τον κόσμο, ποια πράγματα προτιμά και ποια αποφεύγει, τι θέση παίρνει στις καταστάσεις κλπ.)

Τα **λόγια** έχουν νόημα, μόνον όταν αποκαλύπτουν κάτι, όταν προωθούν τον μύθο

ΑΣΚΗΣΗ

Ένας καλοντυμένος κύριος κατεβαίνει απ' τη Μερσεντές του και βλέπει στην άκρη του πεζοδρομίου ένα κατοστάρικο:

A) Βεβαιώνεται ότι δεν τον βλέπει κανείς σκύβει και το μαζεύει.

B) Δεν σκύβει να το μαζέψει επειδή κάποιος τον κοιτάζει.

Ερώτηση: Είναι το ίδιο πράγμα; Αναλύστε τους χαρακτήρες.

Για να γίνουμε καλοί σεναριογράφοι πρέπει να μάθουμε την τεχνική, αλλά και να μάθουμε:

- Ν' ακούμε προσεκτικά τους πάντες.
- Να αισθανόμαστε.
- Να 'χουμε τα μάτια μας ανοιχτά (να παρατηρούμε).

2. Η αναγκαιότητα του σεναρίου

1

Το σενάριο είναι απαραίτητο όταν πρόκειται να οπτικοποιήσουμε ένα θέμα αλλά και σε περιπτώσεις που πρόκειται αν συνθέσουμε ένα θέμα από οπτικό υλικό που ήδη υπάρχει (πχ. Να στηριχθούμε σε υλικό επικαίρων για να κάνουμε ένα ιστορικό ντοκιμαντέρ).

2

Είναι απαραίτητο παντού: στην ταινία μικρού μήκους, σε μια τηλεοπτική σειρά, στο ντοκιμαντέρ, στο βιντεοκλίπ, στο ρεπορτάζ, στη δραματοποίηση των ειδήσεων της TV κλπ.

3

Κυρίως, όμως, το σενάριο είναι απαραίτητο στην ταινία μεγάλου μήκους με υπόθεση (fiction) εξ αιτίας της διάρκειας και της πολυσυνθετότητάς της. Το κινηματογραφικό σενάριο έχει αξιοποιήσει και στηρίζεται στους κανόνες της κλασσικής δραματοουργίας. Βεβαίως, υπάρχουν δεκάδες διαφορετικές απόψεις όχι μόνο για το πώς γράφεται ένα σενάριο αλλά και για τις βασικές του αρχές.

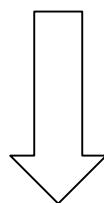
4

Η παρακάτω διαίρεση βασίζεται στην αριστοτελική αισθητική (Ποιητική).

3. Τα 3 στάδια στην κατασκευή του σεναρίου

Σύνοψη (synopsis, resume, soggetto)

Επεξεργασία (treatment, traitement, trattamento)

Ντεκουπάζ

A. Σύνοψη (synopsis, resume, soggetto)

- Είναι μια περίληψη (περίπου 4-5 σελίδες) με τα πιο χαρακτηριστικά επεισόδια του έργου.
- Χρησιμεύει: α) Για να διαπιστωθεί άμεσα το θέμα και η κεντρική ιδέα του έργου, β) Για να δει ο παραγωγός και κάθε άλλος το είδος και τις προθέσεις του έργου.
- Η περίληψη κυριαρχείται συνήθως από λογοτεχνικές εικόνες και λιγότερο από κινηματογραφικές.
- Από την αρχή πρέπει να διασαφηνιστεί το θέμα και η κεντρική ιδέα. Θέμα είναι μια γενική κατάσταση πραγμάτων και αντιλήψεων μέσα στην οποία κινείται ένα έργο (πχ. Ο ανθρώπινος πόνο και αγωνία). Κεντρική ιδέα είναι μια έκφραση, εκδήλωση μιας κατάστασης, μιας φιλοσοφικής αρχής και μαζί ενός μηνύματος που διαχέεται σ' ολόκληρη την καλλιτεχνική δημιουργία. Όλο το έργο αποβλέπει στην απόδειξη αυτής της κεντρικής ιδέας. Προσοχή: Ως μήνυμα δεν εννοούμε μια ηθικολογία αλλά αλήθεια / αντίληψη για τον άνθρωπο / κόσμο.

B. Επεξεργασία (treatment, traitement, traitement)

- Είναι η σε βάθος και πλάτος ανάπτυξη της σύνοψης, όπου:
 - i) Πράξεις, ψυχολογία και χαρακτήρες των ηρώων διαγράφονται με τη σαφήνεια και την αναγκαιότητα και την οικονομία που απαιτεί το έργο. Πρέπει να αποδεικνύουν την κεντρική ιδέα του έργου.
 - ii) Κάθε φιλολογική διατύπωση στη σύνοψη, πρέπει να μετατραπεί σε κινηματογραφική εικόνα και να εξευρεθεί το λεγόμενο συμβολικό ή πλαστικό υλικό.
 - iii) Προσδιορίζεται η δομή του έργου με τον καθορισμό της διαδοχής των μερών του. Αυτά τα μέρη ονομάζονται διηγηματικοί κύκλοι ή σεκάνς (sequences) και μπορεί να είναι όσες θέλουμε (10, 20, 30) αρκεί να δίνουν τη δομή όλου του έργου. Κάθε σεκάνς αν και παρουσιάζει κάποια αυτοτέλεια, δεν είναι εντελώς αυθύπαρκτο, αλλά αποτελεί το μέρος ενός όλου.

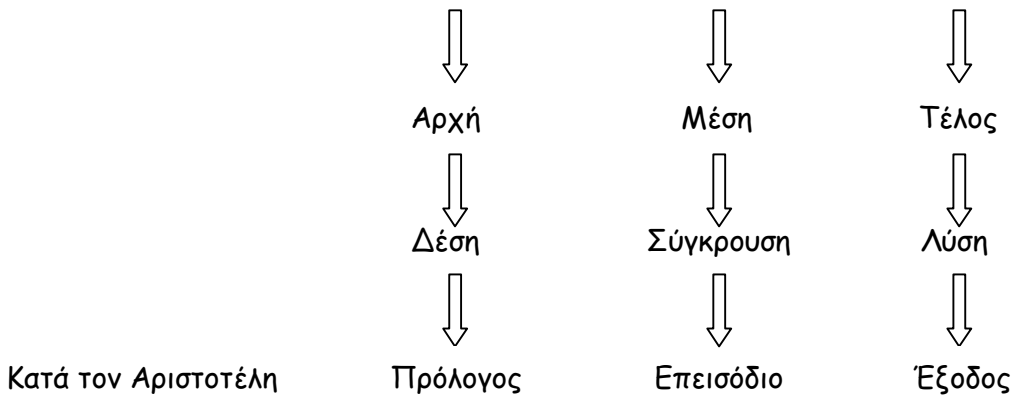
Γ. Ντεκουπάζ

4. Ένα κλασικό σενάριο περιέχει τα εξής στοιχεία

1. κεντρική ιδέα
2. χρονικά και τοπικά όρια του μύθου
3. σύγκρουση ιδεών (άρα σύγκρουση ανάμεσα στους ήρωες, φορείς αυτών των ιδεών)
4. εκκρεμότητα (*suspense*), δηλ. αγωνία για την έκβαση, ή το αναπάντεχο
5. κρίσιμη σκηνή και δραματική ακμή
6. τυχόν δεύτερη ευκαιρία
7. λύση ή κάθαρση του έργου

5. Δομή του σεναρίου (ή διηγηματικό τόξο)

Αδρομερώς το σενάριο έχει αρχή, μέση και τέλος:

Αρχή - Δέση (προπαρασκευή)

Η αρχή καλύπτει περίπου τα 3/12 ή και λιγότερο του συνολικού έργου. Τις περισσότερες φορές αρκεί μια σεκάνς. Μέσα στα πρώτα τρία λεπτά πρέπει να αρχίσει η δράση (Αλεξάντερ Κόρντα).

Βάζουμε σε λειτουργία όλα τα δεδομένα του μύθου: ο κεντρικός ήρωας ή ήρωες, το ποιόν και το μέγεθος του προβλήματος που απασχολεί τον ήρωα, οι υπόλοιποι χαρακτήρες.

Παρουσιάζονται δηλ. οι προϋποθέσεις για την εξέλιξη του μύθου και εισάγεται η δραματική κατάσταση.

Οι επιδέξιοι σεναριογράφοι στο τέλος της πρώτης πράξης έχουν μια κρίσιμη σκηνή. Πρόκειται για κάποιο επεισόδιο ή γεγονός που μπαίνει στη ροή του μύθου και τη στρέφει σε διαφορετική κατεύθυνση. (Αυτό κερδίζει το ενδιαφέρον του θεατή)

Μέση - Σύγκρουση (εξέλιξη)

- Καταλαμβάνει περίπου τα 6/12 του συνόλου. Συνήθως αποτελείται από αρκετές σκηνές.
- Χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερη δυναμικότητα και ένταση, η οποία ξεκινά από ένα τόνο χαμηλό, για να φθάσει στο αποκορύφωμα της δράσης, στο πιο υψηλό σημείο του διηγηματικού τόξου που ονομάζεται δραματική ακμή, όπου μετά πρέπει απαραίτητα, ύστερα από την κρίση αυτή, να επέλθει η λύση ή κάθαρση. Τα στοιχεία που συμβάλλουν στην ανάπτυξη της δραματικής δομής είναι:

1 Σύγκρουση: Είναι η αντιμαχία ανάμεσα σε ιδέες/ανθρώπους/πάθη. Η σύγκρουση ανάμεσα στο καλό και το κακό, ήταν ανέκαθεν βασικό θέμα της τέχνης. Η αυθεντικότητα και η σημαντικότητα της σύγκρουσης διαχέεται σ' ολόκληρο το έργο της τέχνης και προκαλεί κατά τρόπο αναγκαίο όλα τα επόμενα.

2 Εκκρεμότητα (suspense): Η εκκρεμότητα είναι μια σειρά από γεγονότα και καταστάσεις που η μια πηγάζει από την άλλη με τρόπο εύλογο, πειστικό και αναγκαίο, αλλά αναπάντεχο στον θεατή ή με τρόπο που να προκαλεί σ' αυτόν την έξαψη και την αγωνία για την έκβαση της πλοκής. Δύο λοιπόν είναι τα χαρακτηριστικά της εκκρεμότητας (τα συναντάμε διαζευκτικά ή και μαζί): Το αναπάντεχο και η έξαψη και η αγωνία για την έκβαση της πλοκής.

3 Η κρίσιμη σκηνή: Αποτελεί άμεση και αναγκαία συνέπεια της βασικής σύγκρουσης, όπως αυτή τέθηκε από την αρχή του έργου. Αποτελείται από ένα ή περισσότερα επεισόδια που είναι τα πλέον αποφασιστικά και έντονα σε όλο το έργο. Η αλήθεια και η αυθεντικότητα της κρίσιμης σκηνής, όπως και γενικά όλη η υπόσταση και η σωστή δομή του έργου, ξεκινάει από την αλήθεια και την αυθεντικότητα της βασικής σύγκρουσης. Ειδικότερα, η κρίσιμη σκηνή θέτει ένα ερώτημα: Τι απόφαση θα πάρει ο ήρωας μπροστά στα διλήματα και τις επιπτώσεις που δημιούργησε η βασική σύγκρουση; Η κρίσιμη σκηνή θα μας οδηγήσει στο υψηλότερο σημείο του διηγηματικού τόξου, την κορύφωση. Μετά από την κρίσιμη σκηνή, πρέπει απαραίτητα να επανέλθει η απελευθερωτική κάθαρση, δηλ. η κατακλείδα και η λύση του έργου.

Η δραματική ακμή ή κορύφωση: Είναι το ψηλότερο/κορυφαίο σημείο όλου του έργου και ακλουθεί την κρίσιμη σκηνή. Ουσιαστικά είναι η απάντηση στο δίλλημα/ερώτημα που προκαλείται στην κρίσιμη σκηνή.

Δεύτερη και τρίτη ιστορία: Είναι ένα (ή περισσότερα από ένα) επεισόδια έντεχνα και με αναγκαιότητα ενσωματωμένο στον όλο μύθο του έργου, που χρησιμεύει για να διευκρινίζει και να φωτίζει περισσότερο τα περιστατικά και τους ήρωες του έργου. Το στοιχείο αυτό της δεύτερης ιστορίας δεν είναι απαραίτητο, ωστόσο το απαντούμε πού συχνά. Ανάλογο παράδειγμα από τη λογοτεχνία είναι το επεισόδιο του φονιά Μούρτου, του γιου της Φραγκογιαννούς, στη Φόνισσα του Παπαδιαμάντη, που μας παρουσιάζει μιαν άλλη πλευρά της ψυχολογίας και της προσωπικότητας της Φόνισσας, αυτή τη μεγάλη μέχρι αυτοθυσίας στοργή για τα παιδιά της. ,σα ιδιαίτερη περίπτωση δεύτερης ιστορίας συναντάμε σε έργα με παράλληλες καταστάσεις (δίπτυχο), που όμως εξυπηρετούν ένα και τον αυτό σκοπό.

- Πιο απλά, αφού ξεκαθάρισαν οι ανάγκες του ήρωα και καθάριστηκε τι ζητάει να βγει ή τι θέλει να πετύχει, εμφανίζονται τα εμπόδια που πρέπει να αντιμετωπίσει για την πραγμάτωση των στόχων του. Από την αντιπαράθεση των εμποδίων με το σκοπό ή στόχο του ήρωα γεννιέται η σύγκρουση. Τα εμπόδια που υπερπηδά ο ήρωας αποτελούν τη δραματική δυναμική του μύθου. Εδώ κορυφώνονται η αγωνία και το ενδιαφέρον του θεατή. Υπάρχει μια κρίσιμη σκηνή στο τέλος της 2^{ης} πράξης. Πρόκειται για κάποιο γεγονός που συμβαίνει και οδηγεί ακάθεκτα στη λύση του μύθου.

Τέλος - Λύση (λύση ή κάθαρση)

- Το τελευταίο μέρος καταλαμβάνει τα υπόλοιπα 3/12 του έργου ή και λιγότερο.
- Έχουμε τη λύση του προβλήματος (έξοδος από το αδιέξοδο) και τις επιπτώσεις που έχει σε κάθε έναν από τους ήρωές μας, αίσιες ή τραγικές.
- Λύση ή κάθαρση είναι η αναπόφευκτη και με συνέπεια λογική κατακλείδα του έργου, ευθύς μετά την αποκορύφωση της δράσης στην πιο κρίσιμη στιγμή της.

- Με τη λύση ή κάθαρση αποσαφηνίζονται:

Η σύγκρουση ιδεών και ανθρώπων. Δηλ. αποσαφηνίζεται ή έκβαση της βασικής αντιμαχίας του έργου. Ας πούμε: η πάλη ανάμεσα στο καλό και το κακό, τελειώνει με το θρίαμβο του καλού ή του κακού.

Τα πρόσωπα και οι χαρακτήρες τους. Με τη λύση ή κάθαρση οι ήρωες ολοκληρώνονται και αποσαφηνίζονται οι χαρακτήρες τους.

Η κεντρική ιδέα του έργου. Όλα τα επί μέρους στοιχεία συναντώνται όπως είδαμε στην αποκορύφωση, δηλ. στο κρισιμότερο σημείο του έργου, μετά από το οποίο επακολουθεί αναπόφευκτα η λύση. Απαιτήση του θεατή, όπως θέλει η κλασική αισθητική, είναι να αποκαλύπτει στο τέλος του έργου, ένα συμπέρασμα, μια κεντρική ιδέα, ένα μήνυμα που ανακύπτει λογικά με σαφήνεια και με συνέπεια από τα επί μέρους στοιχεία του έργου. Κατά τον ίδιο ακριβώς τρόπο που γίνεται στα διδακτικά παραμύθια με τα επιμύθια, που είναι ακριβώς το συμπέρασμα και το νόημα του μύθου. Ο σύγχρονος κινηματογράφος απορρίπτει μια τέτοια αντίληψη. Δίνει περισσότερη σημασία στις κριτικές ικανότητες του θεατή. Γενικά, οι νεωτεριστικές θεωρίες απορρίπτουν τις κλασικές έννοιες της δομής. Εντούτοις πολλές απ' αυτές εξακολουθούν να επιζούν και στις νεωτεριστικές μορφές, φυσικά ανανεωμένες και πλουτισμένες με νέα στοιχεία.

- Η δομή του έργου πρέπει να έχει αναγκαιότητα. Αυτό σημαίνει ότι κάθε σενάριος πρέπει να είναι απαραίτητο και να βρίσκεται σε μια ορισμένη και αναγκαία θέση.